

חדשות מהגן הבוטני האוניברסיטאי בגבעת רם, ירושלים

8.9.2016 -

אורי פרגמן-ספיר ofragman@013.net

תקציר: במחלקה המדעית בגן ובמשתלת הגן אנו ממשיכים לחקור צמחים מהאזור ולעקוב אחריהם. יותר ממאתיים מינים שונים של צמחים נדירים ממשיכים לשגשג במשתלת הגן. אלה מגיעים אלינו בצורת זרעים מאיסופים שלנו בטבע, בין השאר מאתרי בנייה ופיתוח וגם מגנים בוטניים וגני מקלט לצמחים נדירים בארץ. הפעם נספר על כמה מהם.

=====

במחלקה המדעית בגן ובמשתלת הגן אנו ממשיכים לחקור צמחים מהאזור ולעקוב אחריהם. יותר ממאתיים מינים שונים של צמחים נדירים ממשיכים לשגשג במשתלת הגן. אלה מגיעים אלינו בצורת זרעים מאיסופים שלנו בטבע, בין השאר מאתרי בנייה ופיתוח וגם מגנים בוטניים וגני מקלט לצמחים נדירים בארץ. הפעם נספר על כמה מהם.

אשמר קוצני *Paliurus spina-christi* (אשחריים) הוא עץ קטן וקוצני בעל פירות עגולים דמויי דיסק. העץ נדיר בצפון הארץ ומופיע באוכלוסיות מקוטעות. את הזרעים קיבלנו מאזור שמורת דן לפני שנתיים. אלה נזרעו ונבטו. בחורף הצמח משיר את עליו והצימוח שלו מופסק, אולם כל קיץ הוא מבלבב וצומח במלוא האון. כרגע יש לנו שבעה עצים צעירים בגובה מטר המוכנים לשתילה, חלקם כבר החלו לפרוח לחנוט פירות. לא החלטנו עדיין באיזו חלקה יישתלו, היות והעץ רחב-תפוצה, הוא מתאים לשלוש חלקות בגן: ים-תיכון, אסיה ואירופה.

זרעים של צמח נדיר אחר הגיעו אלינו במעטפה **מדפנה כרמלי**, מנהלת "גן מדבר" בקיבוץ סמר. מקור הצמח בהר באגר שבהרי עקבה בדרום ירדן. הצמח הוא חד-שנתי ממשפחת המורכבים והתפרחת שלו סגולה, עטופה בחפים קרומיים. דפנה אמרה לנו כי מדובר במין של **יבשוש**. השווינו ל**יבשוש גיליני** *Xeranthemum cylindraceum* שהוא צמח נדיר בארץ ומיד ראינו שהיבשוש מירדן שונה ויפה יותר. עברנו על הספרות והתייעצנו עם בוטנאים בחו"ל והמסקנה היא שמדובר ב**יבשוש חד-שנתי** *Xeranthemum annuum*, צמח המוכר מהרי המזרח התיכון, אולם לא תועד עד כה בירדן. הזרעים נבטו בקלות וצמחים מרשימים פרחו אצלנו ממאי ועד ליולי. יבשושנו כמה צמחים והכנו מהם גיליונות עשביה שהופקדו בעשביית האוניברסיטה העברית וגם בעשביה של הגן הבוטני המלכותי בירדן. בשל יופיו של הצמח, נשקול להפוך אותו לצמח-נוי שיאריך את הפריחה האביבית בגן אל תוך הקיץ.

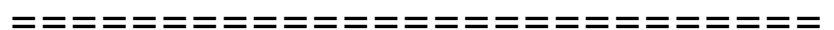
בשנה שעברה פרח לראשונה בגן **קֶדֶד הקרקפות** *Astragalus oocephalus* (קטניות) - צמח יפה-פרחים, נדיר ביותר, שלמעשה נכחד בטבע מהאתר האחרון שלו ליד עפולה עילית. את הצמח הצליח להנביט ולגדל **אילן טל** בגן איריס שבכפר יהושע. הוא מספק שתילים לרשות הטבע והגנים למען ייסוד אוכלוסיה חדשה וגם אנחנו קיבלנו מספר שתילים. שמחנו מאד לראות את הצמח פורח אצלנו לראשונה באפריל 2016 בערוגת הצמחים הנדירים ליד ארזי הלבנון בחלקת הים-התיכון. התפרחות היפות תועדו בצילומים, לצערנו הצמח לא יצר זרעים. אנו מקווים שלכשיהיו לנו כמה צמחים פורחים, החרקים יאביקו ביניהם ואז ייווצרו תרמילים עם זרעים.

מימין - קדד הקרקפות בגן הבוטני בגבעת רם; משמאל - זגיאה ארגמנית פורחת בגן הבוטני בגבעת רם. צילום: אורי פרגמן-ספיר ©

הצמח האחרון עליו נספר הוא **זגיאה ארגמנית** *Zoega purpurea* (מורכבים), צמח חד-שנתי מדברי עדין שנמצא בארץ באתרים ספורים בלבד. בהיותו צמח בסכנת הכחדה, ביקשנו מבנק הגנים במכון וולקני לקבל זרעים שלו. הזרעים הועברו אלינו, נזרעו והתפתחו לצמחים פורחים. לא ידענו מה מראה התפרחות, היות ויש עליו בארץ תיעוד מזערי ולא קיימים צילומים טובים שלו. הצמח אינו מרשים במראה כללי, אולם התפרחות העדינות שלו ארוזות בחפים מנוצים מיוחדים ויפים, ואלה נראים רק בצילומי תקריב כמו זה המופיע כאן.

לסיכום, נמליץ למתעניינים לבקר בעומק הגן ולהגיע אל ערוגות הצמחים הנדירים בחלקת הים התיכון וגם לתצוגה מחוץ למשתלת הגן, שם תכירו צמחים נדירים ומיוחדים בלתי מוכרים לכם. אתם מוזמנים לסייע לנו לשמור על הצמחים הללו בעבודת התנדבות וגם בתרומות.

כל הזכויות שמורות ל"כלנית" ©
ציטוט: כתב-עת "כלנית" מספר 3.